

Spelling: samenstellingen en afleidingen

Wat moet je kunnen?

- Dt-regels correct kunnen toepassen
- De woorden uit de syllabus correct kunnen spellen

Reminder: alle oefeningen staan op ACE!

Specifieke spellingsregels

overzicht betrouwbare sites

- <http://woordenlijst.org> (het Groene Boekje)
- <http://taaladvies.net>
- <http://schrijfassistent.be>
- <http://www.vlaanderen.be/taaladvies>
- <https://onzetaal.nl>
- Van Dale woordenboeken (via PXL-Bibliotheek/databanken)

Samenstelling vs. afleiding

Samenstelling:

twee of meer woorden combineren om er een nieuwe betekenis mee uit te drukken

Bijv. tuinstoel / langetermijnplanning

Afleiding:

een woord combineren met een voor- of achtervoegsel om een nieuwe betekenis uit te drukken

Bijv. schuldig / verkoper

Tussen-s

- Soms voegen we een tussenletter toe aan een samenstelling of afleiding om de uitspraak te vergemakkelijken

Bijv.

samenstelling: dorpsskern, meningssverschil

afleiding: jongenssachtig

→ Hoor je een /s/? Dan schrijf je ook een 's'

Tussen-s

- Wat met twee sisklanken?

→ naar analogie met vergelijkbaar woord

Bijv. stationsstraat WANT stationsklok
verkeerssituatie WANT verkeerschaos

Tussen-n

Hoofdregel:

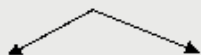
We schrijven de tussenklank als *-en* als het linkerdeel van de samenstelling een zelfstandig naamwoord is dat een meervoud heeft op *-en*, maar geen meervoud op *-es*.

LET OP! Aantal uitzonderingen! p64-65

(Bron: <http://woordenlijst.org/leidraad/8/1>)

Is het linkerdeel een zelfstandig naamwoord?

nee

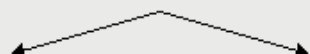
ja

schrijf -e-

rodekool, knarsetanden

Heeft het linkerdeel een meervoud dat eindigt op -en?

nee

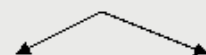
ja

schrijf -e-

gerstenat, aspergesoep

Heeft het linkerdeel een meervoud op -es?

ja

nee

schrijf -e-

weidevogel

schrijf -en-

perensap, lerarenopleiding, linzensoep

Samenstelling vs. afleiding

Samenstelling:

twee of meer woorden combineren om er een nieuwe betekenis mee uit te drukken

Bijv. tuinstoel / langetermijnplanning

⇒ aan mekaar vast

Afleiding:

een woord combineren met een voor- of achtervoegsel om een nieuwe betekenis uit te drukken

Bijv. schuldig / verkoper

⇒ aan mekaar vast

Oef 2 p68

1. Broncode
2. Webapplicatie
3. Computertje
4. Netwerkbeheerder
5. Programmeervak

Letters, symbool of intiaalwoord

- Samenstelling...
  - met cijfer, letter, symbool ⇒ koppelteken: 80-jarige
  - met intiaalwoord ⇒ koppelteken: tv-kijker
  - letterwoord ⇒ aan mekaar vast, behalve bij hoofdletters: petfles / RAM-geheugen
- Afleiding met cijfer, letter, symbool of intiaalwoord
  - achtervoegsel ⇒ apostrof: tv'tje
  - voorvoegsel ⇒ koppelteken: ge-sms

Initiaalwoord

= woord dat gevormd wordt met de beginletters van afzonderlijke woorden en dat we uitspreken als een reeks letternamen.

Voorbeeld: *pc: /peesee/*

Letterwoord

= woord dat gevormd wordt met de beginletters van afzonderlijke woorden waarvan we het geheel als een woord lezen

Voorbeeld: pin / RAM

Oef 3 p70

1. pincode
2. FAQ-pagina
3. gsm'loos (afleiding!)
4. @-teken
5. e-mailtje
6. pc-gebruiker
7. pc's
8. SNB'er
9. 16+-film
10. ge-sms't

Samenstellingen met eigennamen

- Om naam beter uit de verf te laten komen
⇒ koppelteken

Bijv. Dell-laptop

Is optioneel MAAR denk aan
klinkerbotsing!

vrtaal.net

Oef 4 p67

Oef 4 p70

1. Windows-gebruiker of Windowsgebruiker
2. Java-update (klinkerbotsing)
3. Michelin-ster of Michelinster
4. Filezilla-installatie (klinkerbotsing)
5. YouTube-video of YouTubevideo

Klinkerbotsing

Hoofdregel:

- We vermijden klinkerbotsing in een **samenstelling** door een **koppelteken** te gebruiken.
- We vermijden klinkerbotsing in een **afleiding** door een **trema** te gebruiken

bijv. beïnvloeden, onderzeeër

OF

in een ongeleed woord*

bijv. patiënt

Welke klinkers botsen?

klankerbotsing	geen klankerbotsing
<i>aa, ae, ai, au</i>	<i>ao</i>
<i>ee, ei, eu</i>	<i>ea, eo</i>
<i>ie</i>	<i>ia, io, iu</i>
<i>oe, oi, oo, ou</i>	<i>oa</i>
<i>ui, uu</i>	<i>ua, ue, uo</i>
	<i>aj, ej, oj, uj</i>
	<i>iji (ij+i)</i>
	<i>ay, ya, ey, ye, iy, yi, oy, yo, uy, yu</i>

Oef 5 p71

1. Objectgeoriënteerd programmeren
2. Egoïsme
3. Software-installatie
4. Radio-uitzending
5. De geüpdatete software

Engelse samenstellingen in het Nederlands

- Vernederlandst?   ➡ Nederlandse spelling
DUS aan mekaar

Bijv. cloudprovider

- Combinatie Nederlands woord en leenwoord
➡ aan mekaar

Bijv. forecastingmethode

Bij twijfel: www.woordenlijst.org!!

Engelse samenstellingen in het Nederlands

- Volledig Engels? ➡ Typografisch aangeven cursief of aanhalingstekens

Bijv.

Om elasticiteit en 'shape shifting' mogelijk te maken is er nood aan een geavanceerd beheersysteem.

OF

Om elasticiteit en *shape shifting* mogelijk te maken is er nood aan een geavanceerd beheersysteem.

Oef 6 p72

1. Businessfunctionaliteit
2. Software-interface
3. Databaseprogrammeertaal
4. Hardwareproviders
5. Tablethouder

Apostrof

Hoofdregel:

- **Meervoud**: als het grondwoord eindigt op een lange klinker die we met één letterteken en zonder accent schrijven, gebruiken we een apostrof voor de meervouds-s.

Bijv. oma's, alibi's, risico's, directory's
cafés, bureaus

Bron: <http://woordenlijst.org/leidraad/13/2>

Apostrof

Hoofdregel:

- **Bezit**: als het grondwoord eindigt op een lange klinker die we met één letterteken zonder accent schrijven, gebruiken we een apostrof.

Bijv. oma's huis, Romeo's verdriet, Disneys film, Manous feest.

Bron: <http://woordenlijst.org/leidraad/14>

Apostrof

Hoofdregel:

- **Verkleinwoord**: als het grondwoord eindigt op een lange klinker die met één klinkerteken geschreven wordt, dan voegen we een klinkerteken toe in het verkleinwoord.

Bijv. omaatje, parapluutje, taxitje

Apostrof

Hoofdregel:

- **Verkleinwoord**: als het grondwoord eindigt op een *u* (uitgesproken als /oe/) of een *y* (na een medeklinker en uitgesproken als /ie/) of /aai/, dan gebruiken we een apostrof in het verkleinwoord.

Bijv. tiramisu'tje, baby'tje

Bron: <http://woordenlijst.org/leidraad/15/2>

Oef 7 p74

1. Paraplu's
2. Niveaus
3. Symbolen
4. Procedés
5. Radio's

Bezitsvorm: apostrof?

Woorden die eindigen op een sisklank (uitspraak s, z, x, sj, tsj, zj, dzj)

⇒ enkel apostrof achter het woord te plaatsen:
Bijv. Maurice' vrouw, Alex' geboortehuis,
Bush' presidentschap, Dodge' nieuwste type.

Slotklank (NIET de slotletter!):

⇒ geen sisklank te horen = gewoon een bezits-s
Bijv. Dutrouxs misdaden, Guy Deprezs
radioprogramma's.

Gemengde oefeningen@ACE

P76-80: ace.pxl.be

Nog geen account??! 😞

Maak er nu eentje aan!

Registratiecode: PXL-IT

Registreer voor de juiste groep door te klikken op en jouw groep te selecteren.

